KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

24.10.2019
Helsinki

EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE

Asia: Asia: HE 54/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää kutsusta saapua kuultavaksi lakivaliokuntaan otsikkoasiassa ja kuulemisen lisäksi toimittaa näin kirjallisesti seuraavat kannanotot asiaan:

Kuluttajaliitto on jo pitkään vaatinut kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksien vahvistamista. Keskeisin ongelma on se, että nykyisin elinkeinonharjoittajan lainvastaisesta toiminnasta, kuten markkinointisäännösten rikkomisesta, ei tule välttämättä minkäänlaisia seuraamuksia. Kuluttaja-asiamies voi pyytää markkinaoikeutta kieltämään tai joissakin tapauksissa kieltää itse lainvastaisen menettelyn. Vastustamalla kieltoa, elinkeinonharjoittaja voi estää sen voimaantulon ja viranomaisen on vietävä asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Jos lainvastainen toiminta lopetetaan, kun kielto aikanaan tulee voimaan, ei lainvastaisesta menettelystä aiheudu elinkeinonharjoittajalle mitään seuraamuksia. Ehdotetuilla muutoksilla voidaan parantaa tilannetta tältä osin merkittävästi. Kuluttajaliitto onkin niihin pääasiassa tyytyväinen. Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa todetaan, että kuluttajansuojalainsäädännön noudattamista tehostetaan muun muassa uudistamalla kuluttajansuojaviranomaisen toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä, joten siltä osin muutoksilla toteutetaan myös hallitusohjelmaa.

Kuluttajaliitto on tyytyväinen siihen, ettei ehdotuksessa ole tyydytty vain täytäntöön panemaan Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteistyöasetusta (ns. CPC-asetus), vaan kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksien tehokasta toteuttamista on tarkasteltu kokonaisuutena huomioiden toisaalta puhtaasti kansalliset rikkomukset sekä toisaalta myös kolmansista maista toimivien elinkeinonharjoittajien rikkomukset. Toimivaltuuksien ulottaminen myös kolmansista maista toimivien elinkeinonharjoittajien rikkomusten valvontaan on periaatteellisesti merkittävä, vaikkakin siihen sisältyy varmasti täytäntöönpanoon liittyviä haasteita. Kuten sanottua, viranomaisten nykyinen keinovalikoima ei ole riittävä ja ehdotus on omiaan vähentämään elinkeinonharjoittajien lainvastaisesta menettelystä kuluttajille aiheutuvia vahinkoja. Uudet tutkinta- ja täytäntöönpanovaltuudet ovat siten erittäin tervetulleita.

Erityisen tärkeänä Kuluttajaliitto pitää seuraamusmaksua koskevia ehdotuksia. On hyvä, että seuraamusmaksun piiriin otetaan myös muita kuin yhteistyöasetuksen mukaisia säännöksiä. Tällöin pystytään puuttumaan merkittäviin kotimaisiin ongelmiin, kuten pikavippi- ja perintäyhtiöiden toimintaan. Seuraamusmaksun enimmäissuuruuden osalta toteamme,

että ehdotettu 4 % enimmäismäärä on alhaisempi kuin monissa muissa seuraamusmaksua koskevissa laeissa. Yhdenmukaisuuden lisäksi pelotevaikutuksen toteutumisen kannalta voisi olla tarpeellista asettaa enimmäismäärä ehdotettua suuremmaksi. On olemassa riski, että ratkaisukäytännössä määrättävät seuraamusmaksut jäävät suhteellisen alhaiseksi. Tällöin ei saada aikaiseksi riittävän ennaltaehkäisevää vaikutusta erityisesti niissä tapauksissa, joissa elinkeinonharjoittajan toimintamalli lähentelee petollista toimintaa ja sopimusten syntyminen perustuu merkittäviltä osin kuluttajansuojasäännösten rikkomiseen. Tällaisessa toiminnassa liikevoitot ja toisaalta kuluttajille aiheutuvat vahingot voivat olla huomattavan suuria.

Lakiehdotuksessa esitetään toimivaltaiselle viranomaiselle oikeutta tehdä koeostoja. Kuluttajaliitto pitää koeostojen mahdollisuudesta säätämistä erittäin tärkeänä lisänä viranomaisen toimivaltuuksiin. Säännös ei nyt ehdotetussa muodossaan kuitenkaan toteuta yhteistyöasetuksen tarkoitusta kokonaan. Koeostoprosessia ei useinkaan voida toteuttaa ehdotetun säännöksen perusteella etenkään verkkoympäristössä tapahtuvassa kaupankäynnissä, koska säännös ei mahdollista viranomaiselle tarpeellisten tunnistautumis- ja/tai maksuvälineiden hankkimista. Kuluttajien asioinnin siirtyessä aina vain enenevässä määrin verkkoympäristöön, on tärkeää, että siellä tapahtuviin kuluttajansuojalainsäädännön rikkomistilanteisiin pystytään puuttumaan tehokkaasti. Koeostotilanteiden mahdollistamisen lisäksi myös valehenkilöllisyyden turvin toimimista erityisesti sosiaalisessa mediassa toteutettavan markkinoinnin seurannassa tulisi jatkossa selvittää lisää.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi viranomaisille uusia verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyviä toimivaltuuksia, joita Kuluttajaliitto pitää erinomaisena lisäyksenä toimivaltuuksiin. Niillä parannetaan kuluttajien oikeuksia ja turvallisuutta digitaalisessa ympäristössä toimittaessa.

Muutosehdotuksessa lakiin Kilpailu- ja kuluttajavirastosta esitetään merkittävää muutosta kuluttaja-asiamiehen antaman kiellon osalta. Kuluttajaliitto katsoo, että ehdotettu muutos, jonka mukaan kuluttaja-asiamiehen antama kielto ei enää raukeaisi elinkeinonharjoittajan vastustuksen vuoksi vaan tämän tulisi saattaa asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi, on tärkeä. Tällä muutoksella voidaan nopeuttaa kieltojen täytäntöönpanoa ja vähentää turhia oikeudenkäyntejä markkinaoikeudessa.

Kuluttajaliitto katsoo esityksen olevan kokonaisuudessaan huolellisesti valmisteltu ja tasapainoinen. Jatkovalmistelussa on tehty muutoksia, joilla on entisestään selkiytetty uusia toimivaltuuksia ja niiden soveltamisalaa. Kuluttajaliitossa uskotaan, että muutokset parantavat kuluttajien oikeusturvaa, mutta samalla niiden katsotaan parantavan myös asianmukaisesti toimivien elinkeinonharjoittajien toimintaedellytyksiä ja toimivaa kilpailua markkinoilla.

Kunnioittavasti,

Tiina Vyyryläinen
edunvalvonta-asiantuntija, OTK